

Děs ze samoty

L. Klíma

D ě s z e s a m o t y .

Již deset měsíců těkal sir Hacensson světem, aniž našel místo, jež by si mohl vyvolit k stálému pobytu. Pouť jeho započala krátce po smrti jeho matky, jež chotě svého rok po jeho smrti následovala. Necelých pětadvacet let bylo tenkrát siru Hacenssonovi. Až dosud plynul život jeho v nejprísnejší kázni a spoutanosti, byl peklem duchu jako byl právě jeho. Rázem - vlivem více příznivých okolností, stal se zcela svobodným a zcela neodvislým. Rychle se rozhodnul, že nechá všeho, co dosud byl nucen činit pro "sociální svou kariéru", že se bude věnovat jen tomu, čím vskutku byl; nerozloučiv se slidmi, s nimiž byl dosud nucen žít, vydal se do světa zcela na neurčito, aby volné poletování nahradilo mu dosavadní uvěznění, - aby přišel k sobě prudkou reakcí.. Ale sotva měsíc putoval k vůli putování; jeho snivé, světu vždy cizí povaze, bylo cestování, t.j. žití ve světě a "aktivitě" pojednou nepřiměřené. Vrátil se k svému snu, který jej od dětství obletoval: najít si místočko, zcela mu milé, odpovídající jeho nejvnitřnějším snům - a tam nerušeně a klidně žít jen sobě. Hledal dva měsíce - nenašel. Z nouze rozhodl se pro horskou vísku, jež se mu zdála být ze všeho nejvhodnější; sotva měsíc tam zůstal - měsíc hledal dále - a zase se na krátko usadil a zas hledal a hledal.. A nehledal pouze místo - to bylo mu jen symbolem - hledal sebe sama. A nemoha nalézt byl stále nespokojenější a nejistější a svět se mu hnusil.. Posléze se rozhodl plavit se mořem a na nějakém vhodném ostrově zakotvit, neboť měl nejen slabost, ale i vůli a statečnost a vysokého ducha.

Vysokého ducha vede však vždy Osud.

Moře bylo rozbouřené, když parník na němž se plavil ztroskotal na širém moři. Všechny cestující, kapitána i posádku pohltily vlny. Jediný sir Hacensson zachytiv se v posledním okamžiku dlouhého prkna, po hodinovém zmítání, byl vyvržen polomrtvý na písčité břeh osamělého ostrůvku v Severním moři. Kdyby jej byly vlny vyhodily jen o několik metrů dále, byl by se roztrástil o strmé skály.

Ostrov byl pustý, neobydlený. Tam žil náš trosečník v naprosté odloučenosti. Jen skály a stromy byly mu tichými společníky.. Mezi skalisky našel jeskyni, vchod do ní zatarasil dveřmi, jež byl zrobil z tenkých, pruty pevně svázaných stromů. A počal se věnovat jen myšlení.

Měl úspěchy a byl prvé dny spokojen. Čas trávil většinou ve své jeskyni, dílem i na procházkách. - Ale pak - téměř nepozorovatelně, počalo se v něm něco hýbat, zdvihat, klubat na světlo - jakýsi divný nepokoj a roz-

čilení.. Konečně si to uvědomil - a cítil temně, že jsou to počátky něčeho velmi hrozivého. Analysoval to a shledal, že to jsou počátky jedné z nej-
příšernějších věcí - děsu ze samoty...

Jeho myšlení bylo tím ochromeno. Stále víc rostla v jeho duši ta
nestvůra - zpola pocit metafysické pustoty a spola ustavičný strach před
něčím neznámým - roztahovala svá chapadla přese vše, - až ovládla celou
duši. Myšlení, které jediné nyní by jí mohlo čelit, nemohlo se konečně hnout
v dušivém perma²entním strachu. Ani usilovná fysická činnost nemohla od
něho osvobodit. Lekal se při každém šustotu, který sám způsobil, věci braly
na se vzezření oblud, jeskyně plnila jej hrůzou. Frchal z ní - ale stejný
děs vanul na něho z pouště moře a oblohy, z mrtvé země, stromů - kostlivců,
z hrobového ticha nyní na ostrově vládnoucího a hnal jej zas nazpět do
skalní díry. Sny jeho byly horší než bdění. Kdyby byl zde měl jediného člo-
věka, byť i to byl nejzvrhlejší zlosyn! Nebo psa aspoň - nebo ptáka v kleci!..

"Sešlím nutně co nevidět!" děl si konečně, "nebudu-li odtud vysvobozen.
Ale to se nestane - teď teprve rozumím té příšerné hře osudu se mnou! Ano,
takový konec mně přisoudil: zahynout následkem toho, co bylo mou zálibou,
co mne po celý život hubilo; čím kdo zachází, tím schází! Co jsem miloval,
o čem snil, stane se nyní mým katem. Ach - nedávno ještě jsem myslel, že
zvítězím, že osud je mně přízniv - teď teprve vidím, že to byl klam. Chtěl
jsem zde v samotě myšlení najít vše. Byl bych mohl zvítězit, využit daru
osudu, kdybych byl přišel dřív, - ale přišel jsem pozdě. Zavini¹l jsem to
svou celoživotní šlabostí.. Jaká tragika. Kdybych si nebyl na společnost
tak zvyknul, kdyby má duše nebyla v ní a blížícím se stářím tak ochabla
a zvodnatila - mohl by tento pocit ve mně mohl zapustit takové kořeny.
Vím, že ještě před deseti lety byl bych býval něčemu podobnému nepřístupným
- tenkrát jsem byl ještě hrdý a tvrdý. Podobné city jsou vždy jen zdechlino-
žravé... Osud čekal až budu dostatečně shnilý.. Trestá pekelně slabé, k
dobrému vede jen silné..."

Avšak slunce stoupalá, sněhy roztály, zazelenaly se stromy a země,
ptáci se rozepěli - a stav našeho mořského i životního trosečníka se zlep-
šoval. Nutnost nové intenzivní činnosti působila též léčivě. Dokud slunce
stoupalo, stoupalo též jeho zdraví - třeba hrůza ze samoty nikdy jej zcela
neopustila.

Ale když léto překročilo svůj zenith, počala jeho duše zase černat.
S hrůzou myslil na zimu, ač se byl fysicky proti ní obrnil daleko lépe,
než minule.. Kdyby loď nějaká objevila se na obzoru!

Jen jednou kdysi spatřil jednu - ale ta se menšila, menšila, zmizela.

Kol zimního slunovratu ležel jedné noci na svém loži z mechu. Slabé světlo se svítilny, naplněné pracně nashromádaným tukem různých zvířat osvětlovalo jeho tvář, na smrt vyhublou, dlouhými, zcela sešedivělými vlasy jako vatou zahalenou. Zaprskal-li oheň v kamnech, prudce sebou vždy škubl. Jeho zdětinělé oči neopouštěl výraz ustavičného děsu. A náhle jej napadlo: "Co kdyby teď tak pojednou se ozvaly tři hromové údery na dveře? Jaké příšerné leknutí by to muselo být, jaká nekonečná hrůza by mne zachvátila - po sedmácti měsíčním pobytu zde - zde - zde zcela náhle tři hromové údery na dveře - - "

A taková hrůza jej přepadla z této představy, že vykřikl a zaryl se tváří do mechu.

"Proč je ta představa tak děsná?" tázal se. "Vždyť po ničem víc netoužím, než aby člověk zaklepal na mé dveře. Ale - zaklepal by řádný člověk takovým způsobem? Ne, nebyl by to Evropan - byl by to Kannibal některého blízkého ostrova.. Anebo - strašidlo - - "

Nový nával hrůzy jím zalomcoval.

Snažil se od té chvíle na věc nemyslet, zapuzoval zoufale každou strašlivou představu celý následující den. Ale v noci, když zase na svém loži, nemoha usnout, kouřil, zapomněl jednu chvíli na ostražitost - představil si živě tři náhlé hromové údery - hrůza jej zachvátila ještě větší než dříve - - a

- - Buch! buch! buch! zahřmělo na dveře, - ne pěstěma - spíše jako sekerou.

Jeho vědomí skoro zmizelo.. Když se zase vracelo, zavzlykal: "Bože můj - byl-li to osvoboditel - já mu neotevřel... Ale ještě teď neodhodlal bych se k tomu, i kdybych se mohl pohnout.. Ani hlesu není schopno mé ztuhlé hrdlo.. Kdyby tak poznovu - "V zoufalství zaryl se opět do svého lože... -

Následující poledne, když si vařil, cítil, že je mu náhle tak podivně - jakoby se něco blížilo - tiše, jako tiger se blíží ke své oběti.. Blíž a blíž to šlo, rostla tajemná hrůza - rostla - a náhle -

Buch! buch! buch! zadunělo mrtvým tichem.

Bylo poledne. Po krátkém zapotácení uchopil sekeru, odsunul dveře. - Nikdo venku nebyl. Půda kol byla rovná a holá, hladká a vysoká byla skála, k jejímu oběhnutí bylo by bývalo třeba aspoň dvou minut, i kdyby byl býval běžící běžel jako gazela... "Strašidlo.. Ne - jen halucinace. Ale není to - totéž? Není ta halucinace tak strašná, že může okamžitě usmrtit? Raději Kannibal než taková halucinace.. Hu - zde bude můj konec - - - "

V noci začlo se něco hrozného tigřím krokem znovu k němu plížit - zase tři třesuté údery. A okénkem ve dveřích spatřil sir Hacensson hned

po té děsnou hlavu, z-pola lidskou, z-pola koňskou. Pozbyl vědomí.

Když ho zase nabyl, byl - šílený.. Ale ne zcela. Kdyby byl měl čtyři nohy, řekli bychom, že třemi stál v šílenství, jednou ve zdravém rozumu. Měl chvíle, kdy rozum převládal, - ač ve chvílích, kdy převahu měla pomatenost, neopouštěl ji temný pocit, že je pomateností. Vítězství rozumu nebylo vyloučeno, kdyby - rychle byla přišla spása od lidí.

Nový ten stav měl blahodárný vliv: po celý týden nic nezabušilo na jeho dveře -

Druhého dne, když se úplně setmělo, byl zase ve své jeskyni a v náladě světlejší. Po celé odpoledne nevyšel ven. Ležel, už ani kouřením čas nezabíjeje, ne na loži, na holé skále... A tyto myšlenky táhly mu hlavou:

"Teď už - co nevidět nastane konec.. Šťastný - každý konec je a není šťastný. Dnes v noci jsem snil, že jsem navštívil mrtvou svou matku v čarokrásném paláci - jak mne uvítala a blahopřála k propuštění z blázince.. Ano - dnes to přijde! Dnes to přijde, to, co bouchá až sem do jeskyně a odnese mne to.. Brzo - co nevidět - zdá se mně, že už to je za dveřmi.. Co to stále píská a hučí?.. Pekelná příšera jistě, která vystoupila na zem, - aby mne stáhla pod zem. Ha - blíží se to - plíží se to jako dříve - jak hrozné je to vysvobození - ne - ne - musím se bránit.. Oh - vstříc musím jít nebezpečí - ano - teď rozumím: Když něco na mé dveře zabuší - musí to být cosi. Samo od sebe ty zvuky nepovstanou - něco musí zabušit, co, musím vidět. Budu-li před tím zabušením venku - buď to strašidlo uvidím a rozpoltím mu hlavu - anebo - vůbec se nezjeví a s hanbou odtáhne. Ano - okamžitě musím ven!"

Vyběhl se sekerou. Srpek měsíce osvěcoval sněh. Byl neobvykle silný mráz a on oblečen jen do pytle, peřím nevystlaného.. - A slyšel teď něco jako kroky - spatřil lidskou postavu, - blížící se, rostoucí.. Šla tak divně, potácivě.. Byla ohromná, - jako velký lev na zadních nohách kráčeující... A hromu podobné mručení přicházelo od ní.. Sir Hacensson - zachvácen náhlou hrůzou, dal se na útěk k moři.

- Buch, buch, buch! zaslechl za sebou třeskutě. - Svalil se na pobřežní písek... Šílenství drželo jej plně. "Přijde sem? Mám skočit do moře? Jde? - Nejde.. On je černý - tam na druhém konci ostrova - je něco zlatě rudého.. Vyhazuje to jiskry, hučí to, - rozumím teď! To je díra do pekla, která to strašidlo vyvrhla, aby mne přineslo.. Nepodařilo se mu to.. Zde nemá moc nade mnou.. Zabouchalo - musí se klidit. Jsem vysvobozen - dnes už nepřijde, mou statečností zmáten, nepřijde jistě nikdy už, za to lidé, ti mne vysvobodí - a já mezi nimi, utrpením zdokonalen, vykonám největší věci, zvrátím celou lidskou kulturu! Domů - dnes poprvé budu klidně spát!.. Ale mám přece jen strach vrátit se.. Ale mohu zde zůstat? Zmrz bych do rána - - "

Vstoupil do své jeskyně. Bylo tam jeho strašidlo.. Ohromný muž, obličej černým vousem a vlasem pokrytý - nos orangutana, černé, jiskřivé oči.. Ani si majetníka jeskyně nevšímal, sem tam se kolébajíc pojídalo hltavě jeho zásoby. Strašné leknutí - pak náhle myšlenka: "Musím ho zničit! Vyžere všechny mé potraviny - já zajdu hladem než přijde jaro. Ha! teď nutný boj - teď se musím ukázat mužem!"

A s řevem vrhl se na strašidlo... To zachytlo v posledním okamžiku jeho sekeru. Nelidskou silou mrštilo jím o zem, kleklo mu na prsa... Poslední největší erupce hrůzy - a náhle ticho.

Huňatý ohromný námořník bloudící již tři dny na pustém ostrově skláněl se nad sirem Hacenssonem..

"Co tu leží jako mrtvý?.. zamumlal. "Je po něm! Ale já jsem ho nezabil.. Co to - - co to? Náhle jsem vystřízlivěl.. Teď se rozpomínám, co bylo před tím - teď teprve.. Ano - kapitán, kluk starý, poslal nás na tento ostrov, abychom jej prošli, našli vodu. Každý z nás šel zvlášť - byla zima; já se ohříval rumem - celý litr jsem vychlastal - ztratil smysl pro směr - bloudil tři dny - viděl kouř a jiskry - zde z díry dveří vystupující - domahal se marně přístupu, znovu se sem vracel, zase marně na dveře bušil - něco běželo z jeskyně pryč - - nebo se mně to jen zdálo? Je po něm. Co s ním? Ale to je zrovna dobře, že to tak přišlo. Kapitán, kluk starý, zpoohlavkoval by mne jako koně, kdyby věděl, že jsem se tu ožral a v čas nepřišel na loď...., jistě na mne pískal a čeká na mne. Snad mne už i hledají. Teď se mohu vymluvit - řeknu, že jsem zastihl toho šedivce umírajícího a ošetřoval jej, - to je přece chvalitebné. Už jsem střizlivý... Ano - musím tě vzít sebou, dobrodince, aby se mně věřilo.. Pojď, ať přijdeš aspoň po smrti ještě mezi lidi."